

พระตำรัส พระ เจ้า น้อง ยาเชอ

กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

เสนาบดี กระทรวง มหาด ไทย

ท่านเสนาบดี แด่ ท่าน ทั้ง ปวง ในนาม
ของ บรรดา ข้าราชการ ที่มีตำแหน่ง รับราชการปก
ครอง พระราช อาณาจักร ฝ่าย พด เรือ น เกด้า
กระหม่อม ขอโอกาส ในเวลานี้ เพื่อจะได้ กล่าว
ขอพระคุณกรรมหมื่น นครไชยศรี สุรเดช ภูมิธนา
การ กรมยุทธนาธิ การ ที่ได้ ทรง กล่าว ยก ย่อง การ
ปก ครอง พระ ราช อาณา จักร ใน ฝ่าย พด เรือ น นั้น

ก่อน ที่จะ กล่าว ต่อ ความ ขอพระคุณ ของ กรม
ทหาร บก ไปนี้ ขอโอกาส ที่จะ ย้อน กล่าว ถึง
พระ กระแส รับสั่ง ของ สมเด็จพระเจ้า น้อง ยาเชอ
เสนาบดี กระทรวง กรมดา โหม ซึ่งได้ รับสั่ง ในเบื้อง
ต้น อัน เป็น ที่ จับ ใจ นั้น ก่อน คือ ที่ รับสั่ง ว่า
พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง พระ ราช ดำริ ให้
เห็น สมควร เพื่อ ประ โยชน์ แก่ พระ ราช อาณา จักร
จึง ทรง พระกรุณาโปรดให้ สมเด็จพระเจ้า ลูก
ยาเชอ เข้าทรง ศึกษาวิชาทหาร ก่อนเข้ารับราชการ
มี สมเด็จพระเจ้าลูกยาเชอพระองค์นี้ เป็นตัวอย่าง
เห็น ว่า พระ ราช ดำริ นี้ ไม่ใช่ จะ เป็น ประโยชน์ แต่
แก่ กรมทหาร ฝ่ายเดียว เพราะ วิชา การ ทหาร
เป็น วิชา กว้าง ขวาง มาก ใน การ ที่ สมเด็จพระ
เจ้าลูกยาเชอ จะ ทรงรับ ราชการ เป็น ประธาน
กระทรวงต่าง ๆ ทั่วไปภายหน้า แม้ จะ ทรงรับ ราชการ
ฝ่าย พด เรือ น วิชา ความรู้ ความคุ้น เคย ซึ่งได้ ทรง
ศึกษา ไปแต่ การ ทหาร ก็มี ประโยชน์ เป็น อัน
มาก ที่ สามารถ พูด ได้ ว่า วิชา ฤ ความคุ้น เคย

แก่ การ ทหาร ให้ ประโยชน์ นี้ เอา ความคุ้น เคย ของ
ตัว เกด้า กระหม่อม เอง เป็น ตัวอย่าง เพราะ
เกด้า กระหม่อม ได้ รับ ราชการ ฝ่าย ทหาร มา ก่อน
แล้ว จึง ได้ ไปรับ ราชการ พด เรือ น ถ้า จะ นับ
เวลา มา เพียง บัดนี้ เวลา ที่ ได้ รับ ราชการ ฝ่าย
ทหาร ยัง มาก กว่า ฝ่าย พด เรือ น แต่ ตั้งแต่ ออก
จาก กรมทหาร ไปรับ ราชการ กรมอื่น ก็ได้ มี โอกาส
แต่ จำ เป็น ต้อง ใช้ วิชา ความรู้ แด่ ความคุ้น เคย
ที่ได้ ไป จาก กรมทหาร อยู่ เสมอ คิดดู ว่า ถ้า
ไม่ได้ รับ ราชการ ฝ่าย ทหาร มา ก่อน แล้ว ก็ จะ
มีความลำบาก มาก ยัง คิด ถึง คุณ ของ กรม
ทหาร ที่ได้ มี อุปการะ อยู่ เสมอ เพราะ ฉนั้น
แม้ สมเด็จพระเจ้า ลูกยาเชอ จะ ทรงรับ ราชการ อยู่
ใน กรมทหาร ก็ ดี ฤ ไปรับ ราชการ ฝ่าย พด
เรือ น ซ้ำ ครั้ง หนึ่ง ฤ เสมอ ไป ก็ ดี ความ
รู้ ใน วิชา ทหาร คง จะ ให้ ประ โยชน์ ยิ่ง กว่า ไม่ได้
ทรง ศึกษา

เมื่อ กล่าว ถึง การ ทหาร ซึ่ง ได้ คุ้น เคย มา
ด้วย ตน เอง แล้ว จะ กล่าว ได้ ต่อ ไปว่า เห็น
การ ของ กรมทหาร ที่ เดิน มา จน บัดนี้ ว่า มี
ความเจริญ ขึ้น จริง ตาม ที่ กรมหลวง เทวะวงษ์
รับสั่ง แม้ ผู้ที่เป็น นักเรียน ก็ได้ ได้ เรียน
แต่ฝึกหัด ใน วิชา ชั้น สูง ผู้บัญชาการ ก็มี
ความรู้ ยิ่ง ขึ้น เป็นลำดับ มา ที่ กรมหมื่น นคร
ไชยศรี รับสั่ง ว่า แร ทหาร จะ เจริญ ต้อง
เอา ศรัทธา ทั้ง ฝ่าย ทหาร แด่ พด เรือ น นั้น เป็น
ความจริง บัดนี้ จะ ขอ กล่าว ส่นอง คำ ของ
กรมหมื่น นคร ไชยศรี ว่า บรรดา ข้าราชการ
การ ฝ่าย พด เรือ น ทั้ง ปวง ที่มีหน้าที่ เกี่ยว
กับการ ทหาร ได้ ตั้ง ใจ เสมอ ที่จะ ช่วย อุค

หนุณ ด้วย มิได้ถือว่าเป็นเขาเป็นเรา แต่
เห็น ชัด ว่าบ้านเมือง จะเป็นเอกราช อยู่ได้ ก็
ต้อง อาศัยรัศมี ความ พริ้วผืนเพรียง ทั้งฝ่าย ทหาร
แถม พลเรือน จะมีแต่อย่าง เดียวไม่ได้ การ
ที่ฝ่าย พลเรือน ตั้งใจ ช่วยฝ่าย ทหารนี้ มิใช่
ช่วยเพื่อ ศรัทธา ฤๅ รักใคร่กัน โดยส่วน ตัว
เป็นหน้าที่ที่จะต้อง ช่วย โดยเต็มกำลัง ที่
จะทำได้ การที่ได้เกี่ยวแก่กัน มา ก็เป็น
การ พริ้วผืนเพรียง ยังไม่มีเหตุขัดข้องที่จะ
กล่าวได้เลย

อนึ่ง กรม หมิ่น นคร ไซย ศรี รับสั่งเป็น
การ ถูกต้อง อีก อย่างหนึ่ง ว่า การ ฝ่ายพลเรือน
เหมือน เป็น ตัว ฝ่าย ทหารเหมือน เป็น แขน
ถ้า ตัวไม่มี แขน ก็ไม่มี ประโยชน์อันใด แต่
ถ้า แขนไม่มี ตัวก็ อยู่ไม่ได้ จะขอ กล่าว ต่อ
ไปว่า แขน ขวา กล่าว คือ กรม ทหาร บก ฝ่าย
พลเรือน ได้ อาศัยรัศมี แขน ขวา อย่างไร ก็ อาศัยรัศมี
แขน ซ้าย กล่าว คือ กรม ทหาร เรือ ฉนั้น นั้น ช่วย
อุดหนุน กรม ทหาร บก อย่างไร ก็ช่วยอุดหนุน
แก่ กรม ทหาร เรือ อย่างนั้น การ ของ กรม ทหาร
บก ซึ่งเกี่ยวกับ การ เทศาภิบาล เรียบร้อย
มาอย่างไร การ ของ กรม ทหาร เรือ ก็เป็น มา
อย่างนั้น ผิดกัน แต่ที่ เกิด้า กระหม่อม ไม่ได้
เคยรับ ราชการ กรม ทหาร เรือ มา ด้วย คนเอง
มีแต่ ความ คำนึง เคย เท่านั้น

ในการ กล่าว คำ อำนวย พร เสนา บดี
กระทรวง ต่าง ประเทศ ได้ อำนวย พร แก่ กรม
ทหาร บก แต่ ข้าพเจ้า ได้มีส่วน ต้ม ด้วยแล้ว
บัดนี้ ขอชวน ท่าน ทั้งหลาย ให้ช่วยข้าพเจ้า ต้ม ให้
พร เพื่อ ความ เจริญแก่ กรม ทหาร เรือ บ้าง

คำ กล่าว ของ นาย พล เรือ ศรี

พระยา ชาติยุทธโยธินทร

ผู้บัญชา การ กรม ทหาร เรือ

ฝ่าพระบาท แด่ ท่าน ทั้งหลาย

ข้าพระพุทธเจ้า ขอ พระ ทาน แสดง ความ
ขอบ พระ เศษ พระคุณ อย่าง ยิ่ง ในนาม ของ
กรม ทหาร เรือ แต่ พระเจ้า น้องยาเธอ กรมหลวง
ดำรง ราชานุภาพ ด้วย พระ วาจา อัน ไพเราะ
แถม พระ กรุณา ซึ่ง พระองค์ ท่าน ได้ ดำรัส ไว้
เมื่อ ตะกั้น ซึ่ง ข้าพระพุทธเจ้า เป็น ที่ เกรง แค้น
เพียง ว่า จะเป็น ความ ยก ย่อง มาก เกิน ไปเท่านั้น

เรา ท่าน ทั้ง หลาย ต่าง ก็ ย่อม ชื่น ทราบ ว่า
กรม ทหาร เรือ ฝ่ายสยามนี้ แม้จะ ดูตาม ความ เห็น
ของ คน ชาว ยุโรป แต่ จะ เปรียบ เทียบ กับ กรม
แถม กระทรวง อื่น ๆ ที่ ตั้ง ขึ้น มา แต่ กาล ก่อน
ตุจ กรม กระจาโทม, กรมมหาดไทย, กรมท่า,
กรม เมือง, กรม วงษ์, แดกรมพระคลัง, ก็แทบ จะ
ว่า ได้ว่า เป็น ของ พัง แต่ง ตั้ง ขึ้น ใหม่ ยัง ตั้ง
อยู่ใน ปดมโวย ก็แต่ ว่า กระทรวง แดกรม
ทั้งปวง เหล่า นี้ จะ ใหม่ หรือ จะ เก่า ฉนั้น ไต ข้า
พระพุทธเจ้า รู้สึก เห็น ว่า เรา ท่าน ทั้งหลาย
ต่าง ก็ พาก เพียร อุดหนุน กระทำ การ โดย ความ
มุ่ง หมาย ให้ ได้ ถึง ถึง ซึ่ง ผล ประโยชน์อัน เดียว กัน
กล่าว คือ ความ รุ่ง เรือง เจริญ ศุข แต่ พระบาท
สมเด็จพระเจ้า อยู่ หัว ของ เรา แด พระราช
อาณาจักร ของ พระองค์

คำ อารี ซึ่ง พระเจ้า น้องยาเธอ กรมหลวง ดำรง
ราชานุภาพ ได้ ทรง มี พระ คำรัส ด้วย กรม
ทหาร เรือ นั้น เป็น ที่ ทำให้ ข้าพระพุทธเจ้า ได้
รับ ความ สำราญใจ เป็น อัน มาก ด้วย เหตุ ว่า
ข้าพระพุทธเจ้า ได้ รับ ราชการ ใน กรม ทหาร เรือ